

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15
CELOLETNO DIN 60/ZA
INOZEMSTVO JE DODATI
POŠTINO/OGLASI PO
CENIKV/POŠTAMEZNA
ŠTEVILKA PO DIN 150.
POŠT. ČEK. RAČ. 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA
V VČITELJSKI TISKARNI/
ROKOPIŠI SE NE VRA-
ČAJO/ANONIMNI PO-
PIŠI SE NE PRIOBČV-
TEJO/POŠTINA PLA-
ČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 906.

1. VI. 1924.

France Šlajpah
oblastni tajnik

Stanko Žnidaršič
oblastni čelnik

Žarko Boltavzar
glavar Orjune Šiška

Ljubljana, dne 28. maja 1927.

V tretje so zazečeni trije mrki grobovi sredi širnega Ljubljanskega polja, kjer počivajo strta orjunaška srca in čakajo Velikega dne Vstajenja. V tretje bo pohitelja Orjuna na njihove gomile, da se pokloni manom svojih vzorov in da se ob njih navže nove volje do borbe, katero vodi sama proti vsem! Ob tem poklonu pa bo polagala račune za svoje doseganje poslovanje njim, ki so za njo in njene prapore padali in umirali sredi prahu trboveljskih ulic.

Polagala jih bo tiho in mirno, ker je tako ukaz njih, ki vedre in obačijo v tej zemlji in ki so razpustili Orjuno samo zato, ker je organizacija najboljših, najmarljivjših, najpogostejših in najplemenitejših Jugoslovenov, ki jim je dobrobit lastnega jaza nič, a celote vse in ker preveč ljubijo Jugoslavijo, narod in domovino.

Greenka in tegobe polna je resnica! Orjunaši smo danes v tej zemlji proles sine matere, katere zamore preganjati in ubijati nekaznovano vsak, posebno pa še oni, ki so zavvedno hujskali na vojno, tirali ljudi na vešala, demuncirali in peli v čast in slavo Habsburškemu paraliznikom. Ako se branimo, nas psujejo s tero-

risti, ako pa molče sprejemamo udarce, potem nas koljejo, kakor jagneta in so zato morilci pred sodiščem naroda, ki je dobavljal Dunaju »železne regimente in vražje divizije«, oproščeni in še proslavljeni kot junaki.

Mračno nam je to uro ob zelenih gomilah naših padlih drugov in skoro nam je žal žrtev, ki smo jih darovali zato, da nas danes gnjavijo in uničujejo oni, katere so s svojimi krvavečimi prsmi očuvili le ti naši padli vitezi pred težkim obračunom.

Velika in skoro brezmejna je naša ljubezen do zemlje, naroda, Kralja in države; ali pri vsej tej ljubezni vendar ne moremo zatajiti v nas močnatosti, ki nam vedno bolj burni v prsih srce in krči pesti, da bi udarili tja, kamor smo doslej gledali z največjim poverjenjem in povedali onim, ki nas puste umirati ponižane in razžaljene zanašajoči se na naš nezimerni idealizem, da nismo psi! Lepo je, da gospodje slepo zaupajo v našo fanatizma prežeto vero in pripravljeno sleherni hip giniti za Državo in da vidijo v nas granitno sigurno jekleno rezervo za najtežje dni v bodočnosti, ali od tega slepega zaupanja nimamo mi prav nikake koristi, ko se nas zatira za to, ker je to po-

vo!ji Mussoliniju, Radiću, Plamencu, Gagliardiju ali kateremukoli od te kompanije.

Orjunaši smo borci in kot taki imamo tudi svoj ponos, katerega smo dovolj časa na ljubo žalostni stvarnosti krotili. Sedaj pa so nam razliva že žolč in naše potrpljenje prihaja h koncu.

Možje in vitezi smo bili sleherni hip borbe in kot taki tudi sedaj odločno, javno opozarjamo vse, katerim smo z našim nesebičnim delom služili, da bomo v kratkem, če se temeljito ne izpremeni naše medsebojno razmerje, revidirali svoje stališče in ubrali pota, katera bodo marsikomu močno neljuba. Ako si nismo mogli z vsem našim predvojnim, medvojnim in povojnim delom za zemljo in njene predstavitelje priboriti vsaj toliko priznanja, kakor vsi bivši notorični veleizdajalci in sovražniki Dinastije, potem so vsi naši poizkusi i za bodočnost nadvse dubivni in je le v interesu racionalne izrabe naših še preostalih sil, da krenemo v drugo smer, kjer bomo vsaj vedeli, da nas ne bodo zatajevali in pjuvali v obraz oni, za katere bomo umirali!

A. V.

Desetletnica majske deklaracije:

Za Jugoslovenstvo.

30. maja se bodo naši poklicni politiki zopet izprsilili, ko bodo proslavili desetletnico majske deklaracije, kot delo njihove previdnosti in v naprej segajoče skrbnosti. Ofrakani rodoljubni govorniki bodo slovesno proglašali raz odrov svoje in njihovih partij nevenljive zasluge zato, da so tiste dni, ko se je bližala vojna h koncu in ko so se jele po žrtvah Andrejev Možin odpirati slovenskemu ljudstvu oči naravnali svoje barkice v prave vode in prepuščili dr. Šustersiča in njegove njihovi usodi. Glavno besedo pa bodo imeli seveda naši neustrašni slovenborci, ki so tedaj govorili o jugoslovenskem narodu in zahtevali njegovo ujedinjenje kot božjo in naravno pravico. Budili bodo Janeza Evangelista iz groba. Sklicevali se bodo nanj, ki je poslednjo uro spoznal, da leži bodočnost slovenskega plemena samo v integralnem Jugoslovenstvu. Namesto, da bi nasuši pepela na glavo in se do globine duše pokesali nad grdim izdajstvom, katerega so izvršili nad Učenikom potem, ko so zapustili pota, katere jim je le-ta brezdvomno nakazal, se bodo v smislu transformacij kandelaberskih govornikov z drznim čelom postavili pred narod in mu govorili o tem, kar so sedaj osem let negirali in žigosali, kot izdajstvo, ali pa bodo izkrivljevali zgodovino

zvesti svojim preizkušenim tradicijam.

Dobri slovenski narod jih bo gotovo mirno poslušal ter jim nato oduševljeno aplavdiral, kakor jim je tedaj, ko so klicali žveplo in ogenj nad Srbijo, blagoslavljali njihovo orožje ter jih pošiljali v boj za sveto stvar! Izrekel jim bo svoje zaupanje ter jih pohvalil za njih neizprosno dosledno borbo pri vovevanju za njegove pravice...

Poleg tega oficelnega slovenskega ljudstva obhaja spomin na majske deklaracije brez habsburškega okvirja i mladina, kot verna čuvarica tradicij one slovenske mladine, ki je leta 1917. in 1918. polna žarkega ognja in vere v pravi smisel majske deklaracije oznanjala njeno besedo in se za njo zakačila i v borbo z avstrijsko policijo in žandarmerijo. Mladina prehaja z nasmehom zaničevanja preko oficelnih manifestacij starih, posebno pa še onih, ki so pljunili že zdavnaj na načela te deklaracije in stopa udružena pod jugoslovensko zastavo na ulico, da pove jasno in odločno vsem, ki so prespali veliki čas, da je jugoslovenska in da pozna zgodovino ter njeno bodočega razvoja naroda mnogo boljše, kakor stari, ki so razlagali pismo po črkah in pozabljali pri tem na vsebino.

A. V.

Bistvo Slovenstva.

»Slovenec« z dne 12. t. m. je v svojem uvodniku, s kojim se zavzema za katoliško fronto na Slovenskem, izkopal staro Mahnič-Ušeničnikovo tezo o bistvu slovenskega plemena in zapisal pri tem tele nesmrtno glupe besede:

»Slovinci in Hrvati niso slučajno katoličani, katoličanstvo ni samo kak vnanji konfesionalni privesek vsakega slovenskega in hrvatskega poedince, ampak je bistveni karakteristikon obeh narodov, je duša njihove narodne kulture in usmeritev njihove duševnosti.«

Littera scripta manet in tako bo ta nesmisel ostal v pouk in zabavo našim znancem, ki se ne bodo mogli zadosti načuditi umstveni nerazvitosti slovenskih katoliških mislecev.

Po »Slovenčevem« se tedaj bistveni znaki našega plemena menjavajo z vero, menjava vere pa je odvisna od vsakokratnih svetovno-političnih dogodkov.

V teku 1000 let odkar smo Slovenci na tej zemlji, smo dvakrat menjali svojo vero in s tem — po »Slovenčevem« svoje temeljno narodno bistvo.

Vaši pradedje so zasedli te zemlje, porušili do tal vse, kar je bilo krščanskega in rimskega na naših tleh, požgali vsa mesta in selišča, ljudi pa zasušili. Od tistih časov nam je ostala beseda krščenicca, ki še danes pomeni dekle. V tej dobi so bili naši pradedje še pagani in jim je manjkal tedaj bistveni znak slovenstva — katolicizem.

Po Črtomirovem slavnem boju za staro vero in po njegovem neslavnem krstu, smo se Slovenci precej približali svojemu bistvenemu znaku. Stvar cerkvenih očetov je, da doženejo, kdaj se v naših krajih pojavi novi tip katoliškega Slovenca.

Komaj pokrščeni in še ne brezdomni katoličani so Slovenci petsto let kasneje zavili na kriva pota in se na vso moč trudili, da se ognejo

LISTEK.

JANEZ P.:

Jugoslavija leta 19..!

Iz sna Jugoslovenskega nacionalista!

Sokolstvo šteje danes v Sloveniji nad 300 društev s skoro 150 domov in nad 30.000 člani ter 50.000 naraščaja in dece. Samo Ljubljana ima 8 sokolskih društev, ki imajo vsa lastne domove in letna telovadišča ter velik skupen Sokolski Stadion.

Tudi kulturno življenje se je silno razmahnilo, skoro vsaka večja vas ima lastne odre, dvorane s kino aparatii; vsako nedeljo se vrši na stotine predstav in predavanj.

Predvsem pa so se silno razvila mesta, najbolj Ljubljana in Kranj, ki šteje danes že nad 10.000 prebivalcev ter ima električno cestno železnico, nov kolodvor, magistrat, bolnico in pošto, poleg nešteti drugih javnih in zasebnih zgradb. Električno cestno železnico so še uvedli Maribor, Celje, Ptuj in Beljak. Ljubljana pa se ponaša z modernim ko-

lodvorom, novim magistratom, drugimi velezgradbami in povrh u vzorno regulirano Ljubljano. Tudi sicer se je modernizirala, stare male hiše v nekaterih ulicah so izginile, večina cest je asfaltiranih, razširjeno omrežje cestne železnice, zgrajenih več mestnih kopeli, nasadov itd. Iz naštetega vidimo, kolik napredek zaznamujemo samo v Sloveniji — in slično je tudi v ostalih pokrajinah države.

NAJVAŽNEJŠE TOČKE USTAVE:

Čl. 1. Kraljevina Jugoslavija je ustavna, parlamentarno sindikalna in nasledstvena monarhija.

Čl. 2. Grb kraljevine je beli dvo-glavi orol na rdečem ščitu. Vrh glave je krona. Na prsih ima ščit v modro, beli, rdeči barvi. Te barve tvorijo tudi državno zastavo.

Glede osnovnih državljskih pravic se strinja v obče s prejšnjo ustavo, le da so tozadevne določbe preciznejše in so nekoliko modernizirane.

V oddelku o drž. oblasti pravi, da vrše zakonodajno oblast narodna skupščina, senat in kralj.

V oddelku, ki govore o kralju in njegovi oblasti, so mu napram prejšnjim pravicam njegove pravice znatno razširjene, vendar je za hudodelstva odgovoren v tem smislu, da mora v slučaju dokazanega čina odstopiti na zahtevo senata in parlamenta ter se nato podvreči sodnijskemu postopanju. Polnoletnost dosega kralj enako z drugimi državljani šele z 20 letom, v izjemnih primerih mu moreta na predlog vlade in regenta priznati že z dovršenim 18 letom polnoletnost parlament in senat.

V državi vlada dinastija Karadžordjevičev in moško potomstvo kralja v ravni črti po vrsti prvorojenstva. Ako nima vladajoči kralj moškega potomstva, mora predlagati parlamentu in senatu naslednika iz stranske črte, sicer pa iz ženskega potomstva, ako bi moško izumrlo. Določba o kraljevem domu je ostala v bistvu ista. Člani kraljeve rodbine so od svoje polnoletnosti dosmrtni člani senata, sicer pa nimajo obče aktivne volilne pravice in ne pasivne pri volitvah v srez, oblastno ali narodno skupščino. V vojski nimajo člani vladar. doma nobenih

predprav, morejo se tudi sodno zasledovati radi lažnjivih činov ali zas. pravno tožiti.

Kralj in kraljica nosita naziv Veličanstvo, prestolonaslednik kraljevske Veličanstvo, ostali člani vladar. doma pa le Visokost.

Kraljeva prisega je deloma izpremenjena.

Poglavje o namestništvu je ostalo nespremenjeno, le člen 61. je spremljen v točko, da pravi: Namestniki smejo biti le rojeni Jugosloveni, ki so državljani in nad 40 let stari.

Poglavje o Narodni skupščini je najbolj spremenjeno in ima še dostavek o senatu.

Senat tvorijo senatorji, ki so do polovice voljeni z volitvami, do polovice imenovani od vladarja na predlog vlade iz predstavnikov univerz, znanstvenih udruženj, korporacij, trgovskih, obrtnih, kmetijskih in delavskih zbornic. Člani senata so še polnoletni moški člani vladarske hiše ter vrhovni predstavniki pravoslavne, rimsko-katoliške in muslimanske veroizpovedi v državi.

Voljeni senatorji se volijo vsakih 6 let, ostali so dosmrtni. 100.000 pre-

bivalcev voli enega senatorja. Senat se ne more nikdar razpustiti, niti predčasno ukiniti funkcijsko dobo voljenih senatorjev, izvzemši poedinih, ako to zahteva nad 2/3 volilcev njegovega okraja radi dokazane nedelavnosti ali zlorab.

Narodno skupščino sestavljajo poslanci do polovice nominirani od kmetov, delavskih, uradniških in gospodarskih pridobnitnih sindikatov o. d. n. tozadevnih zbornic ter mestnih svetov mest z nad 150.000 prebivalci, s posebnim zakonom se to podrobneje uredi.

Do polovice se volijo na 4 leta po občii, prosti in tajni volilni pravici, in sicer na 75.000 prebivalcev en poslanec. Posebne določbe o razpustu narodne skupščine in volitvah ima specialni zakon o narodni skupščini. Aktivno volilno pravico ima vsak 20 let stari državljani ali pripadnik slovenskega naroda nedržavljan, ki biva dalje kot 6 mesecev v državi, pasivno sresko, pokrajinsko ali narodno skupščino le 25 let stari državljani, v senat pa nad 35 let stari državljani. Slično kot za volitve in sestavo na-

svojega današnjega bistvenega znaka — katolicizma.

Bohorič, Trubar, Dalmatin, Krelj in drugi naši slavni možje niso bili polnovredni Slovenci, kajti bili so — o, groza! — luteranci.

Večina ljudstva je potegnila za reformatorji in že je izgledalo, da bomo Slovenci za vekomaj ostali brez svojega bistvenega narodnega znaka.

Toda na branik slovenstva je stopila Avstrija, ki nam je bila vedno dobra mati, in njeni birci, škofje in rablji so iztrebili evangelijski plevel v naših krajih ter nam pripomogli, da smo postali to, kar smo danes.

Bila je velika nevarnost in izgledalo je, da bosta morala v daljnji bodočnosti Mahnič in Ušeničnik svoj nauk o naši narodnosti zapisati malo drugače: Bistveni znak Slovenstva in luteranstva.

Ali na našo srečo je prišlo drugače. Cankar pravi, da je bila ob reformaciji polovica naših poštenih ljudi na Slovenskem pobita, druga polovica se je izselila, ostala je samo malovredna drhal in mi smo nje potomci. Vendar bodimo veseli: Drhal ali ne drhal, ostale so nam pa vendar vse večne dobrine, pridobili pa smo k časni še svoj bistveni znak, postali smo katoliški Slovenci. V tem je ves pomen protireformacije.

Majhno število Slovencev pa k nesreči ni bilo deležno dobrotnih gramad, očiščevalnih ječ, spokorniških muk in ognjevitih preganjanj, iz kojih se je rodilo naše bistvo; do današnjih dni tava nekaj desetisočev naših Prekmurcev v zmoti in brez bistvenega znaka slovenstva. Kam

s temi nesrečniki? Ali spadajo v našo narodno zajednico?

Po »Slovenčevem« človek, ki je evangelijske vere in čegar materni jezik je slovenski, ni Slovenec, ampak neko čudovišče.

Če pogledamo po svetu, vidimo, da so samo Španci, Portugalci in Italijani izključno katoliški. Francozi so si po šentjernejki noči opomogli, samo francoska Švica je ostala v kalvinski zablodi. Švicarski protestantje se odlično udeležujejo v francoski kulturi, toda »Slovenec« jim bo gotovo odrekal francosko bistvo, ker niso katoličani. Naravnost pomilovanja pa so vredni Nemci Cujus regio illius religio, ta vzvišena maksima jih je razcepila v dve bistvi, da sami — misli »Slovenec« — ne vedo, katero je pravo.

Do takih absurdnih zaključkov nas pripelje razglabljanje katoliške teze o bistvu Slovenstva!

Resnica pa je druga in zelo je žalostna. Druga ljudstva so imela tako silne narodne osobine, da jih vera ni mogla bistveno predrugačiti. Med njihovimi bistvenimi znaki je verska pripadnost sekundarnega značaja in pomena, mi pa smo bili številčno preslabi in izpostavljeni vsakemu tujemu nasilju, da bi si bili vero podredili na drugo mesto.

S tem pa smo izgubili svoje pravo narodno bistvo, postali smo v prvi vrsti katoličani, potem Kranjci, Štajerci in Korošci in šele v tretji vrsti Slovenci, pa še to zelo sramežljivi.

Da pa se ta izprememba ni izvršila v našo korist, ni nikakega dvoma. Vsa naša zgodovina nam priča, da nas je ravno to najbolj potlačilo.

Benito Mussolini.

V Berlinu je izšla pod naslovom »Ženjalni sifilitiki« znanstvena razprava znanega strokovnjaka Brunolda Springerja, ki obravnava velike ženijske-sifilitike. V prvem delu se peča le z mrtvimi, med katerimi navaja tudi znanega generala Potioreka, o katerem pravi:

»Stotisoči Avstrijcev so imeli nesrečo, da so pod paraliziranim generalom Potiorekom služili in umrli, kar je bilo pri tem maršalu duševne zmedenosti eno in isto. In trajalo je zelo dolgo, da so na najvišjem mestu opazili, da je ta z največjo polnomočjo opremljeni mož blazen.«

Pri koncu svoje knjige pa omenja dva živeča paralizirana — Benita Mussolinija in Primo de Rivero. Nas zanimajo ta izvajanja v prvi vrsti, naj sledi njih doslovnih prevod:

»Samo dveh izmed živečih ni mogoče preiti, ker stojita podpirana od človeške neumnosti na najvišjem mestu in držita v svojih rokah del svetovne usode. To sta voditelja Italije in Španije, Benito Mussolini in Primo de Rivera. Ni srečna bodočnost, ki jo pripravljata svojima deželama. Niso politika, gospodarstvo, razmere — ljudje so oni, ki delajo svetovno zgodovino. Samo biloško shvačanje zgodovine je upravičeno in ima bodočnost. Kdor zna opazovati stvari, ki se imenujejo politika, z očesom biologa, je vedel že davno, da morajo biti Mussolinijeva megalomanija, nasilnost in nesramna lažipolitika, ki jasno kaže svoj izvor iz bojazljivosti in figavosti, sadovi paralize. Danes ni nobene dvoma o sifili »Duceja«. Vsa

Italija to ve. On trpi na težkih napadnih motenja zavesti in težkih gnovitvah.

Kdor pozna psiho nacionalistov, se ne čudi, da je ta paralizirani Teatroski Cezar, ultritalijan in ultra-nacionalist, tujec, kot vsi njemu enaki; on je potomec nekega Macedonca Mussolini Paše, ki je načeloval v 16. stoletju nekemu turškemu vilajetu, zbežal pozneje na Hrvaško in se naselil v bližini Reke.

Posiljevalec pravice in človečnosti, prelivalec krvi in velikan domišljivosti je začel na čisto drug način. Angelika Balabanova ga pozna že 20 let, srečala se je z njim v Lausanni, kamor je pobegnil pred vojaško službo. Italijanski potujoči delavci so vzdrževali njega, ki je bil poseben ubog in onemogel. Že takrat je imel nestanovitven pogled, ki ga imajo obremenjeni. Najbrž je že takrat bil okužen.

Mussolini je sin proletarca, internacionalnega socialista. Kmetijski delavci njegove rojstne vasi so bili socialisti, zrastle je v popolnoma socialistični okolici in je postal sam socialist. Hotel je postati ljudskošolski učitelj, vendar ni tega poklica nikdar izvrševal. Naposled je bil glavni urednik milanskega »Avanti«. Balabanova ga slika kot neverjetno bojazljivega in spremenljivega. In danes zaslužuje delavski razred, iz katerega se je povzpela. Danes je diktator nevarnost za Evropo, ogrožanje za svet. Ubil je javno mnenje, on je povzročitelj umorov Matteotija in Amendole, on propoveduje fašizem kot istoveten s človečanskimi

rodne skupščine velja tudi za pokrajinske, sreske in občinske.

Vojniki in člani vladarskega doma nimajo ne aktivne, ne pasivne volilne pravice. Le v senat se morejo predlagati tudi aktivni višji častniki. Ostale določbe so v bistvu nespremenjene. Narodni poslanec se more odstaviti na zahtevo 2/3 volilcev. Vsak zakonski predlog se mora po sprejetju v narodni skupščini predložiti še senatu, ki ga pa ne obravnava v odborih. S posebnim zakonom se ureja odnos med parlamentom in senatom ter kolizije.

V ustavi so dalje določeni pogoji za državne uslužbence, ki kandidirajo. Prisega ustavi je vzdržana. Redno zasedanje se pričinja 1. oktobra, izredno po potrebi s kraljevim ukazom do sprejetja proračuna se redno zasedanje ne sme zaključiti. Posebne določbe veljajo za slučaj vojne, verifikacijo mandatov, o poslovnih, narodne skupščine in o funkcionarjih, dalje o zakonskih predlogih, raznih pogodbah meddržavnega značaja in o uveljavljanju novih zakonov ter njih razglasitvi, o anketah, upitih itd. Nadaljnji členi so v bistvu neiz-

premenjeni — odnosno se ureja ta materija podrobneje s posebnim zakonom o narodni skupščini in senatu.

Osmi oddelek govori o upravnih oblastih. Izločeni so ministri brez portfelja in podtajniki, a dovoljeni posebni pomočniki ministrov, ki se morajo vzeti iz kroga neparlamentarcev-strokovnjakov. Ostale točke so v glavne mostale iste kot v ustavi iz leta 1921.; le člen, ki govori o sodišču, ki sodi ministre — ima sledečo spremembo: Ministrski sodni senat 15 članov in to iz 7 članov senata, 7 članov vrhovnega sodišča, predseduje predsednik vrhovnega sodišča. Čl. 94. govori o uredbah.

Organi pokrajinske samouprave so: pokrajinska skupščina voljena na isti način kot državna (le število volilcev je drugo) in odbor. Izšel je poseben zakon o pokrajinski in občinski samoupravi ter avtonomnih mestih.

Čl. 102. govori o upravnih sodiščih, vrhovno upravno sodišče je državni svet, ki sestoji iz od senata voljenih članov istega. Ostali členi so le deloma izpopolnjeni.

praviciami velike francoske revolucije. Prostost duha in kulture, svoboda tiska, združevanja in zborovanja so prenehale v Italiji. On posiljuje Južno Tirolsko, uvaja maščevalni zakon proti emigrantom in drugi zakon, glasom katerega bo v bodoče odgovoren samo kralju, ne pa parlamentu, on vzbuja v svojih sodržavljanih poželjenje po Tunisu, oznanja, da Brenner ni konec, mar-

več le začetek, aranžira »atentat« Zanibonija proti sebi in pusti voditi proces proti morilcem Matteotija kot slabo parodijo.

Med njegovimi somišljeniki jih je gotovo mnogo njemu podobnih. Fašizem je bolezen.

To gospodstvo ne bo trajalo več dolgo. Veljalo bo kralja njegovo krono. Najboljši del ljudstva ga zaničuje.

Orjuna in podpore SDS:

Resnicoljubni „Slovenec“ v rupi.

Orjunaši ne posegamo rade volje po drakonskih odredbah tiskovnega zakona, najsi smo bili baš mi tisti najnesrečnejši objekt, na katerem je bil skoncentriran ves ogenj raznih lažnjivih kovačnic. Omenimo naj pri tem samo famozne in v zgodovini slovenske žurnalistike, edine Mussolinijeve lire in Grubišičevo vlomilsko orodje. Poleg teh kot beli dan jasnih laži pa so bile na dnevnem redu tudi bolj premišljene in globlje zasnovane, ki pa so škodovala baš zavoljo tega mnogo bolj, kakor one barnumskega merila.

In ena teh je bila tudi tisočkrat ponovljena in na najrazličnejše načine komentirana »gotovitve«, da je Orjuno organizirala, oborožila in plačevala samostojna demokratska stranka. Orjunaši smo na nešteto načinov in z grda dopovedovali blagim resnicoljubnežem okoli »Slovenca«, da imamo Orjunaši žali-bože ravno toliko vez z blagajnami demokratov, kakor oni s kasami Orientske lože. Vsa naša pojasnila pa niso zalegla prav nič in bonci v palači ob Zmajevem mostu so kar naprej vrteli svoje papirnate mlinčke toliko časa, dokler jih jim ni izbila iz rok pravična roka Justice, ko je zastopnik Orjune vložil tiskovno tožbo zavoljo »Slovenčeve« notice od 22. januarja t. l., v kateri je bilo striktno z mastnimi črkami pribito. »Da je Orjuno organizirala, oborožila in plačala SDS.«

Efekt te tožbe je bil, da je »Slovenec« potrkal na svoja prsa in 20. maja objavil za Orjuno, predsednika vseh Orjun in ostale funkcionarje Orjune sledečo nad vse laskavo izjavo:

»Iz izjav dr. Ljube Leontiča kot predsednika Orjune in drugih vodilnih funkcionarjev smo se prepričali, da naša notica priobčena v listu od 22. januarja 1927: »Orjuno je organizirala, oborožila in plačevala Samostojna demokratska stranka«, ni resnična! V sled tega lojalno preključimo njeno vsebino. — Uredništvo.«

S to izjavo upamo bo »Slovenec«

va« kampanija o nastanku in vzdrževanju Orjune končana.

Orjuna je nastala iz vrst onih, ki so se za to zemljo borili in bili že tedaj, ko se je sedanjji poslevoedeči podpredsednik SLS spenjal še na kandelabre in hujskal na boj za Avstrijo. Ako je potrebovala le ta SLS po svetovni vojni botrov in botric, da se je postavila zopet na noge, potem ko jo je razjedla habsburška sifla prav do kosti, jih pa ni potrebovala prav nič Orjuna, ki je nastala že tedaj, ko še ni bilo prav nikakega sledu o kaki samostojni demokratski stranki, katera je imela potem le to »nesrečo«, da se je skladal njen program z onim Orjune in da je s svojim časopisjem parirala marsikateri neverjetno zlobno skovani napad na Orjuno.

In kakor ni imela na ustanovitev Orjune prav nikake ingerence SDS, tako je tudi ni imela na njeno oborožitev, ker je moral doslej še vsak Orjunaš sam drago plačati svoje orožje, ki si ga je nabavil za samobrambo proti baš po svoječasnem hujskajočem pisanju tiska stranke slovenskega ljudstva nahujskanim poedincem. Enako je tudi s plačevanjem Orjune po SDS, o katerem so vedeli svoje dni napisati vrli »Slovenborci« kar cele članke. Z natančno navedbo dneva mezde, ki so jo sprejemali za svoje »društvo« posamezni Orjunaši. Sedaj, ko je bil čas in mesto primerno za izvedbo dokaza o teh trditvah, pa je zmanjkalo »Slovenca« diha in je kapituliral.

Orjuna je to kapitulacijo sprejela, ker ne mara navzlic njeni tolikokrat ji očitani »maščevanosti« tirati plačanih novinarjev do nepotrebnih zrtev in ker je dobila s tem priznanjem dovolj veliko zadoščenje za vse klevete s strani onih, ki so v slepem sovraštvu pozabljali na staro resnico, da ima laž, pa makar blagoslovljena in še s tolikimi nameni posvečena, kratke noge in da zmaga vselej končno samo Resnica, ki je hčerka božja.

I. T.

Credo ameriškega katoličana.

Zadnje dni je »Slovenec« v seriji uvodnikov zopet ponovno povdaril, da je sv. katoliška cerkev napram državi nekaj suverena, da se sme umešavati v zakonodaje in druge posle države ter da sme veren katoličan odreči pokorščino zakonu, ki bi ga cerkvene oblasti progasile za sovražnega sv. katoliški cerkvi.

Take izjave je spuščal v svet »Slovenčev« katoliški ideolog o priliki sprejetja takozvanega »kancel-paragrafa«. Značilno je, da se pri obravnavi te zakonske določbe zastop-

niki pravoslavne in muslimanske veroizpovedi niso niti najmanj spotaknili ob njo. Drugoverci — »Slovenčevci« jim pravijo krivoverci — so namreč mnenja, da je popolnoma in redu, ako se prepove svecnikom, ki jih pri nas plačuje država, da svoj poklic izrabljajo v politične svrhe.

Drugoverci to razumejo in odobravajo, ne razumejo pa tega naši klerikalci, ker je v njih interesu, da se cerkev aktivno udeležuje političnega boja.

Gospoda poslanca Gosar in Ku-

Poglavje IX. govori o sodni oblasti — je skoro neizpremenjeno, slično poglavje X. državnem gospodarstvu. Povsem neizpremenjeno je deloma dopolnjeno je poglavje XI., ki govori o vojski — uvaja še milico.

Poglavje XII. govori v 6 členih o izpremembi ustave. Poglavje o prehodnih odredbah je odpadlo.

OBČE RAZMERE.

Število ministrstev je skraćeno in tudi ministrski predsednik mora biti resorni minister, mesto podpredsednika se ne more upostaviti, zastopa ga najstarejši resorni minister. Združila so se ministrstva: promet s pošto (posebno generalne direkcije pošte, železnice, plošbe in zrakoplovbe), vere in prosvete, narodno zdravje in socialna politika, odpadla pa so povsem ministrstvo za izenačenje zakonov in ministrstvo za agrarno reformo.

Promet: Obstoje železniške direkcije v Ljubljani, Zagrebu, Novem Sadu, Beogradu, Skoplju in Sofiji ter poštna istotam — a slednje še v Splitu, Cetinju in Jedrenju. Zgradile so se poleg že omenjenih prog v Slove-

niji še Jadranska železnica iz Beograda z izhodom na Split in Kotor, Unska žel., podaljša se je proga iz Banje Luke do Sarajeva ter od tod zgradila nova proga preko Kosovske Mitrovice na Skoplje. Vse bosanske proge so se pregradile v normalnotirne, enako ozkotirne v Srbiji. Poedine proge v Bosni in Srbiji so se med seboj zvezale. Dvotirne so proge: Jesenice-Ljubljana, Lipnica-Trst, Židani most-Beograd-Niš, Beograd-Split, Zagreb-Ogulin, Subotica-Beograd. Glavne proge so že deloma elektrificirane, v Sloveniji pa izvzemši par lokalnih vse.

Uvedeni so novi vagoni, proge modernizirane, zgrajeni novi kolodvori v Ljubljani, Mariboru, Skoplju, Brodu, Vinkovcih, Zagreb-Savi in drugod, povečani pa v Beogradu in Zagrebu. Zgrajena sta tudi dva mosta preko Dunava pri Pančovu in pri Kolafatu.

Uvedle so se tudi nove zrakovne črte v državi. S priključkom na mednarodne proge, hiposirajo Zagreb, Beograd, Ljubljano, Trst, Split in Sofijo, kjer so zgrajeni moderni aerodromi.

lovce nista mogla razumeti, da se imajo posledic tega paragrafa bati samo oni duhovniki, ki bi ga kršili. Ostala sta v manjšini in ta paragraf bo postal zakon.

»Slovenčev« katoliški ideolog je ob tej priliki zrojil in poudaril suverenost sv. cerkve nad državo.

Toda istega ideologa je desavuiral neki drugi sotrudnik v podlistku »Slovenca« z dne 17. maja t. l. Dotični podlistek govori o ameriškem katoličanu Smithu, ki bo kandidiral pri bodočih volitvah za predsednika ameriške Unije. Na javno vprašanje, da-li je katoliški svetovni nazor združljiv z določbami ameriških zakonov in ameriške ustave, je gosp. Smith odgovoril sledeče, kar povzemamo iz »Slovenca«:

»Jaz verujem v absolutno ločitev cerkve od države ter v strogo, ustavno zajamčeno prepoved, da kongres ne sme dajati nikakih verozadevajočih postav, kakor tudi ne prepovedovati svobodnega verskega udeleževanja. Verujem tudi, da nčena, katerikoli cerkvena oblast, nima kakršnekoli pravice, se s svojimi odredbami vtikati v državno postavdajo.«

Že vprašanje samo je značilno in priča, da v svobodoljubni Ameriki javnost sluti in razumeva tihe želje in hrepenenje katoliške cerkve po posvetni moči. Američan pa je govoril jasno, da nimamo njegovim besedam dodati ničesar. Želeli bi samo, da bi tudi naši klerikalci usvojili to pametno stališče uglednega ameriškega katolika, ki brez ovinkov prizna suverenost države nad cerkvami.

»Slovenec« je prilepil izjavi ameriškega katoličana sledeči pripis: »Da te njegove veroizpovedi ne bo kdo napačno umeval, moramo ponovno opozoriti na to, da govori kot ameriški katoliški državljan, imajoč pred očmi tamkajšnje razmerje med cerkvijo in državo, od obeh strani legalizirano. S tega, relativnega stališča je treba presojeti njegove krepke izraze o absolutni svobodi vesti, absolutni ločitvi cerkve od države in kar je še podobnega.«

S tem prizna tudi ta katoliški ideolog, da so za državljana katoliške vere obvezni zakoni njegove države. »Slovenčev« si želi samo, da bi razmerje cerkve do države bilo legalizirano od obeh strani.

Mi tudi nočemo ničesar drugega. V Ameriki je izvedena popolna ločitev vseh cerkev od države. To ločitev so morale vse cerkve in sekte priznati in zato ne more biti govora o kaki medsebojni legalizaciji. Ustava in zakoni so merodajni in obvezni za vse in država zahteva, da jih vsi izpolnjujejo, ne išče pa legalizacije s strani raznih cerkvenih organizacij. Ona sama suvereno odloča.

Kakor ameriški katoličan Smith smo tudi mi pristihi ločitev cerkve od države, svobode vesti in enakosti vseh ver in sekt pred zakonom.

Tako nas uči ameriški katolik. Kar je njemu dovoljeno, tudi pri nas ne more biti smrtni greh.

Sava je regulirana in plovna do Zagreba, a Drava do Varaždina. Pravosodje! Izenačeni so vsi tozadevni zakoni, ustanovljeno vrhovno sodišče v Zagrebu, odpravljena smrtna kazen; zgrajene moderne kaznilnice in prisilne delavnice — med drugim posebna mladinska kaznilnica v Mariboru.

Prosveta! Pouk je brezplačen, samouprave pa tudi država znatno zrtvujejo za zgradbo modernih šol, s telovadnicami in kopalnicami. Šolska obveznost traja od 7. leta do 15. leta; v osnovnih šolah se v višjih razredih poučuje obvezno ruščina, a neobvezno menščina, francoščina in italijanščina ter esperanto.

Imamo dva tipa srednjih šol, realke in gimnazije; latinščina se v slednjih poučuje od III. gimnazije dalje. Obligatna je poleg državnega jezika še ruščina, a obvezen eden izmed prostih predmetov: francoščina, nemščina, italijanščina, angleški odnosno drug slovenski jezik. Urejene so strokovne šole in uvedene nove šole, a tudi v ostalih so po tri ure tedensko posvečene rokotvornemu pouku in dnevno ena ura telovadbi.

Streljačke družine.

Žužemberk. Ustanovni občni zbor Streljačke družine v Žužemberku se vrši v nedeljo, dne 29. maja 1927 ob 14. uri. Dnevni red: 1. Sprejemanje pravil. 2. Vpisovanje članstva. 3. Volitev stalne uprave. 4. Slučajnosti. Vsak, ki čuti v svojem srcu zavest do domovine, mora postati član te družine. — **Pripravljalni odbor.**

Srednješolski vod Streljačke družine — Izvidniška četa za ljubljansko oblast. V nedeljo, dne 29. t. m. priredi Jugoslovanska Matica svoj »Mladinski dan«, ki bo enodušna manifestacija naše mladine za neodrešene brate.

V veri, da se bodo vsi četniki-izvidniki Streljačke družine zavedali tega dne svoje dolžnosti, je Štab Izvidniške čete za ljubljansko oblast odločil, da se te manifestacije udeleže vsi četniki-izvidniki Streljačke

družine in to prvič oficijelno. V splošnem se je držati teh odredb:

1. Udeležba je obvezna za vse četnike-izvidnike ljubljanskega odreda, od drugih odredov pa pričakujemo delegatov. Opozarjam pa, da izostanek od tega obhoda velja za neupravičen izostanek in se bo vsak slučaj istega primerno kaznoval. Opravičeni so samo oni, ki so neizogibno potrebni kot funkcionarji drugih srednješolskih društev, od katerih v tem slučaju pride v poštev samo »Preporod«. Poleg tega bo javljen vsak slučaj izostanka šolskim vodstvom, ki določajo obvezno udeležitev te manifestacije.

2. Zbor vseh četnikov-izvidnikov je ob 9. uri zjutraj pred letnim telovadiščem ljubljanskega Sokola, kjer bo prečitano dnevno povelje in dane nadaljnje direktive.

Naš pokret.

Baonska vežba Jadranskega baona se je vršila v nedeljo, dne 15. t. m. na obronkih Svilaje. Ob tej priliki so orjunaške čete prvič stopile v ožji stik z zagorskimi seljaki, ki so po veliki večini radičevci. Po povratku v Split je vrle četnike čakala na kolodvoru vojaška godba in množica naroda, ki jih je oduševljeno pozdravljala.

Za po Italijanih ranjenega brata Pavla Žigona je položilo uredništvo »Slovenca« 1000 Din kot poravnavo v tožbi naperjeni proti njemu zavoljo novice v kateri je trdilo, da je Orjuna po SDS organizirana, oborožena in vzdržana.

Pozor na špijone! Na podlagi raznih dokazov smo se prepričali ponovno, da ima laška špijunska centrala v Beogradu potom svojega dobro poznanelega eksponenta i v Ljubljani celo kopicico kriminalnih tipov, ki izdajajo za par umazanih laških lir. Med temi špijoni so osebe, o katerih bi nihče kaj takega ne mislil, ker se kažejo za zavedne nacionaliste in zagrizene sovražnike Italijanov ter v dokaz tega na vso moč udrihajo po Italijanih in s posebnim naglasom hvalijo še posebej Orjuno,

kot najdoslednejšo sovražnico Italijanov. Nekateri med njimi so se celo vrinili v ožje orjunaške družbe, v katerih skušajo izvedeti na več ali manj prikrit način razne orjunaške tajnosti, katere potem nosijo še gorke na ušesa omenjenemu Mussolinijevemu velešpijonu. Ker pa so pri svojem judežkem delu nadvse previdni, jih še ni mogoče tirati pred redni sod, najsi so nam na podlagi nepobitnih faktov osebno že nekateri prav dobro poznani!

Zategadelj ponovno opozarjamo vse Orjunaše in nacionaliste, da se izogibajo vseh pogovorov, ki bi znali koristiti Italijanom, bodisi že na eden ali drugi način. **Vohunov danes mrgoli med nami in sleherna zaupljivost nas zamore stati še neprecenljive žrtve!!**

ORGANIZACIJE, ki so se pravčasno javile na poziv br. velikega čelnika Marka so sprejele okrožnico št. I. in priloženi formular, katerega morajo izpolniti na obeh straneh — to je o stanju organizacije v administrativnem pogledu in blagajniško poročilo.

Štab Velikega čelnika.

Kronika.

Po obisku kralja Italijanov. V Trstu se je odigrala komedija, ki naj bi s svojo sijajno režijo dokazala našemu zaslužnjemu narodu, da je sila imperija tolika, da je uzalud misliti na sleherni proti njej naperjeni podvig. »Veliki mornar« je zapovedal stotini laških galij, da s proti Jugoslaviji naperjenimi topovi demonstrirajo ob sami prisotnosti kralja Italijanov proti le tej in da požene balkanskim pastirjem strah pred rimsko pestjo v mozeg. Toda velikega inkvizitorja spremlja zadnje čase zla Usoda in njegovi najlepše zasnovani načrti izkazujejo čez noč proti njemu naperjene osti.

Prišli so v Trst grozit in postavljat Jugoslovenom nož na grlo. Odšli pa so polni strahu, ker so slutili smrt za slehernim tržaškim vogalom. Strah, ki so ga kanili vstepiti v duše zaslužnjeh, je zlezal v tirane in med gromom topov ter vriskanjem množic je bilo moči čuti pritaženi strah, ki ga ni pregnal niti sveti ogenj svetilnika zmage niti grmenje korakov Mussolinijevih hord. Varnostne odredbe, odrejene za poset kralja zmagovalcev pri Vitoriu Venetu, so govornile bolj, kakor vse še tako alarmantne vesti in pričale do-

Vrše se letno dvakrat zdravniški pregledi. Po končani osnovni šoli mora obiskovati mladina posebne obvezne kmetske, obrtne ali delavsko prosvetne tečaje, kjer se razlaga tudi nauk o državi in državljanstvu. Za dekleta so uvedeni obvezni gospodinjinski in materinski tečaji. V šolah je uvedena v višjih razredih specialna obvezna ura o higijeni. Vrše se pa tudi sicer še razna predavanja izven določenih ur.

Književnost.

Izšla je 1. številka »Ženskega sveta«. Vsebinska je sledeča: Zofka Kveder-Jelovškova — Ko sem sedel v poslednji noči. (Kocjančič). — Junakinja zvestobe. (Lea Fatur). — Pesem o vrenju. (Srečko Kosovel). — Iz zbirke »Večna plamenica«. (Karlo Kocjančič). — Dobrota. (Severjeva) itd.

volj jasno, da je zamisel demonstracije skrahirala že v kali in se pretvorila le v vsakdanjo italijansko parado, o katerih ima vsakdo, ki ni obdarjen s fašistovsko slepoto, svoje mnenje.

In to nam je za enkrat dovolj, ker še ni prišla ura, ko bo usoda pokazala, da ne trpi, da bi katero kraljestvo rastlo po zločinu in za vedno ostajalo v njegovih rokah plen zločinov.

Vedno globlje pada del slovenske mladine na Ljubljanski univerzi, kar priča sramotni predlog zastopnika levih, da nastopijo slovenski srednješolci med tlačenimi narodi. Dočim obhaja naša srednješolska mladina z največjo slovesnostjo desetletnico majske deklaracije, pa vstajajo zastopniki visokošolske omladine, ki bi morala biti stegovodja srednješolski s tako robsko in ponižujočo izjavo, da je poštenemu človeku skoro žal, da imamo univerzo, na kateri lahko padajo nekaznovani taki predlogi. Mi tej izjavi zelencev ne podajamo posebne važnosti, ker vemo, da so prišle iz vrst fantičkov, ki so se greli v toplih zapečkih in pri materinih krilih tedaj, ko smo mi za ceno naših življenj polagali temelje te države, brez katere bi ti poniglavi petelin, ki so glodali po Dunaju skorjice in stradali tako prokleto, kakor smo mi, ko smo bili v Avstriji še med »netlačenimi narodi«. Boli in peče pa nas le, ker vidimo, da bomo morali še dolgo stati na mrtvi straži prej ko bomo mogli mirne duše izročiti čuvarju s tolikimi žrtvami priporjenih tekovin našim znancom.

Toda kakor je brezmejna zloba onih, ki še vedno rušijo to zehljjo izza ledja in če se tudi skrivajo za hrbe akademske omladine, tako pa smo globoko uverjeni, da bo končno odneslo zmagó le Jugoslovenstvo in spoznanje, da le v njem leži spas našega rodu. Dotlej pa bodo, če bo potreba, udarila tudi naša kladiva in zrnala to, kar je krivo in pokončalo to, kar je zlo, ker vsak nosi svojo pravico v svoji pesti in svoji glavi.

Ducejeva hvaležnost. Listi poročajo, da je umrl v zaporih viterbskih ječ poznani morilec poslanca Matte-

Schichtovo

terpentinovo milo

svojimi 7 odlikami

Druga odlika: Velik in priročen kos

Takšen velik kos olajša pranje, ker da takoj toliko pene, kolikor majhen kos po daljšem pranju.

1. Terpentin v milu
2. Velik in priročen kos.
3. Prijeten duh.
4. Slike iz pravljic za izrezati.
5. Milo je v zavitku.
6. Svetla barva.
7. Razkuženje perila.

otija — Dumini. Na ta način se je znebil fašizem in njega častiti voditelj zelo opasnega kriminalnega tipa, ki je javno dolžil moža s prestreljenim nosom, da je osebno aranziral omenjeni atentat. Krugi, ki so o poteku Matteotijeve afere dobro informirani pa trdijo, da bo navzlic tej nenadni smrti Duminija na podlagi gotovih dokumentov prav lahko dokazali, da je nekronani kralj Italije človek, ki bi spadal že zdavnaj v kriminal.

Junaški 40 pešpolk »Triglavski« praznuje v soboto, dne 28. maja tekočega leta svojo krstno slavo v spomin na oni dan, ko so naši fantje zlomili odpor neprijatelja pri Kotlah ob priliki zmagovite koroške ofenzive leta 1919. Služba božja in rezanje kolača se vršita ob 10. in pol dopoldne na dvorišču vojašnice Kralja Petra Velikega Osvoboditelja v Ljubljani. Popoldne ob 15:30 pa se bo pričela vojaška veselica na dvorišču iste vojašnice. Vstop samo proti vabilu.

Turčija je slovela svoje dni po tem, da so bili njeni državni uradniki najslabše in najnerednejše plačani. Danes pa imajo 60% boljše plače nego jugoslovenski in uživajo toliko naklonjenost države, da si o takem postopanju države napram uslužbenstvu — jugoslovenski uradnik ne drzne niti sanjati. Izgleda, da nas bo v tem oziru v kratkem prekašala samo še Ahmed begova drajna.

Kraljica Marija v Marijinih Laznih. Kopalniške razmere v Marijinih Laznih neobičajno prijajo kraljici Mariji, ki je zadnje tri tedne izgubila na teži več, kakor šest kilogramov.

»Vsak narod si piše sam svojo zgodovino in krajji svojo usodo. Kdor jo ne zna dobro pisati in prav krojiti, ta postane no zakonih prirode sredstvo za eksploatacijo drugim in okretnjšim.«

»Slovenčev« podlistek je včasih prav zanimiv in v diametralnem nasprotstvu z vsebino člankov in notice. To smo imeli priliko že ponovno ugotoviti. Eden takih pojavov je tudi spodaj citirani odlomek iz »Slovenčevega« podlistka »Berlinski igralci v Mariboru«:

»Bolni mi je bilo, ker o slovenski drami nič ni rekel. Nisem si ga upal vprašati, ker sem se bal, da se ne bi osramočil za vso slovensko dramo. Vidite! Je le dobro, da nas imajo v svetu za en narod; smemo vsaj reči: »naš« Vojnovič itd. Zato ni čuda, če so naši literatje avtonomisti. Hm, premočna konkurenca pri bratskih »plemenih«...«

Ko bi mi kaj takega zapisali, bi nam dični pisci po baržunastih stezah jezuitov takoj z mastnim črkami vžgali pečat izdajstva in sramotjenja slovenske kulture. Ker je pisec poznani dr. Franc Sušnik, ki je eden najmarljivejših slovenborcev v Mariboru in to celo malo jugoslovensko pobarvan, pa je Bosna mirna. Radovedni smo le, kaj bodo dejali k temu naši samoslovski literati, ki volijo navzlic ateističnemu prepričanju maziljence gospodove samo zato, ker so bili le ti očetje tragičnega manifestata kulturnih delavcev. Jim bo pač malo bolno pri srcu, pa se bodo že potolžili pri litru cvička v prelepi kleti unionski.

Bodite previdni! Svoje dragoceno perilo smete prati le s SCHICHTOVIM terpentinovim milom, ker sicer propade.

O »napredni fronti« v Slovenii so podali svoje »autoritativne« izjave »Novostim« razni slovenski ugledni politiki. Tako tudi prvak slo-

venačkih socialista in bivši minister Anton Kristan ter prvak narodnih socialistov Ivan Tavčar. Najavtoritativnejša pa je izjava predsednika ljubljanskih radikalov in bivšega staroste Jugoslovenskega sokolskega Saveza dr. Vladimirja Ravniharja, ki je proti napredni fronti, ker je obupal nad uspehom boja s klerikalizmom, katerega je sicer oznanjal lep del svojega življenja dobrodušnim ljubljanskim naprednjakom. Da, gospod predsednik! Mi smo proti naprednemu bloku, saj tudi nekaj zalezemo v Ljubljani s tisoči za nami stoječimi volilci.

Še o atentatu pri Sv. Petru na Krasu. Za slučaj miličarja Gina Sincimbrija, ki je bil ranjen pri napadu pri Sv. Petru, se je zanimal načelnik vlade Mussolini, ki je naprosil tržaškega prefekta, naj mu izrazi njegovo osebno zanimanje za slučaj.

Večji del aretiranih oseb je bilo izpuščenih, ker so lahko dokazali, da niso mogli imeti nič skupnega z napadalci.

Današnji »Popolo di Trieste« pa pravi med drugim: »V tej coni je preveč elementov, ki pod krinko italijanskega mišljenja vršijo živo in stalno propagando sovražstva proti Italiji, predvsem pa proti milici. Ne more se seveda z gotovostjo izključiti materialno in moralno sodelovanje elementov preko meje, ki skušajo z vsemi sredstvi nahujskati drugorodni element naj se ne podvrže italijanskim zakonom in naj sovražijo Italijane, zlasti pa črne srajce.«

S streljanjem iz mariborske bogoslovne hujskajo še vedno nekateri na zelo prozoren način i proti eminentno nacionalnim interesom. Izgleda, da je bilo usodnega dne v resnici le še premalo streljanja in da so jo vsi oni, ki so bili nagnali zaslepljene mase proti peščici slovenskih fantov, brez škode odmaglili in da jim je sedaj s ponavljanjem starih bajk o duhovnikih z revolverji pri srcu še vse kaj drugega, kakor boj proti klerikalizmu in da jih v tem boju vodijo precej isti motivi, kakor proti Orjuni.

Okupacijo III. cone in Splita napovedujejo fašisti za 28. maj t. l. Hladne duše pričakujemo tega najnovejšega marša črnosrajčnikov in mislimo na proslavo desetletnice vstopa Italije v vojno, ki se je proti izmozgani in skrahirani Avstriji tako hrabro bila, da se je pri maršu na Dunaj nenadoma znašla sramotno potolčena na Piavi.

Izstopil je iz Orjune g. Javornik Rudolf, skladiščnik, bivši član Orjune Št. Peter-Vodmat.

K člankom »Razmere na Rakeku« izjavljamo, da nimajo veze z Orjuno Rakek.

Orožje so zaplenili Heimatschutzu v Spodnjih dolah, občina Žihpolje v mlinu nekdanjega župana in državnega poslanca Lučovnika. Zaplenjenih je bilo 65 pušk, 30.000 patronov in dve strojnici. Radovedni smo, kako bodo opravičali nemški nacionalci posest tega orožja, ki je bil skoro gotovo namenjen za obrambo nedeljske Koroške!

S ceste. Pošteno ste ožigosali zadnjič breztiniške zelenske mladiče, ki prosijo v jeziku nam najsmrtnejših sovražnikov par drobtin pri vaših kletih trgovcih. V podkrepilo vaše žalostne konstatacije pa bodi še to, da je baš med to mladino, katere očetje so morali bojda bežati iz Primorja zavoljo nasilja Italijanov jedro onih tipov, ki italijančarijo po ljubljanskih ulicah tako,

da bole človeka ušesa. Dočim razni italijanski konjski lišaji in lesni goljufi govore italijanski med seboj toliko tiho, da jim ni mogoče očitati izzivanja, pa se derejo te slovenske srake v blaženi napolitanščini z naravnost sadistično naslado. Ako ne bo to poniglavo italijančarjenje prenehalo, bomo javno ožigosali z imeni fantičke in deklince, ki sicer nosijo imena poštenih narodnih starišev.

»Narod«, list naših emigrantov iz Kalifornije prinaša ponovno daljše članke o »Orjuni«. Tako tudi v poslednji številki, v kateri piše med ostalim i sledeče:

»Fakat je, da se od starih političkih partija ničem dobrom ne možemo nadati i kako danes izgleda, jedina je Orjuna, čije je zastava još neokaljena i koja možo domovino spasiti iz kaosa.«

Bratje v Ameriki, kjer imajo ljudje širša obzorja, kakor naši domači zaplotniki, dobro ocenjujejo Orjuno. V domovini pa Orjunaše razpuščajo in zapirajo zategadelj, ker ljubijo svoj dom in hočejo narodu dobro.

Naši podjetniki, zlasti trgovci kažejo še vedno svojo narodno nezavednost s tem, da dopisujejo z inozemstvom v tujem jeziku. Je to znak servilnosti, ki škoduje našemu ugledu in odjeda kruh velikemu številu naših nastavljenecv. Ni dvoma, da si bodo inozemske firme, zlasti italijanske in nemške, nastavile v svojih pisarnah ljudi, ki obvladajo naš jezik, kajti pri trgovini in zaslužku se neha celo fašizem. Neglede na to pa imajo ti naši nezavedni podjetniki tudi sami občutno škodo. Ponovno morajo voditi pravde s tujimi firmami. V teh pravadah se sklicujejo na dogovore in korespondenco, ki je pa sodišče ne more vpoštovati, če ni vodena v našem jeziku. V vsakem takem primeru zahteva sodišče legaliziran prevod vseh listin, kot predpisuje zakon. S tem pa nastanejo ogromni stroški, kajti prevode morajo napraviti sodno zapriseženi tolmači, in to je velika zamuda. Baš v zadnjem času se je zgodil slučaj, da je hotelo eno izmed večjih tukajšnjih podjetij izposlovati nujno začasno odredbo proti inozemski firmi. Ker je bila zadevna listina izstavljena v tujem jeziku, sodišče začasne odredbe ni dovolilo, dokler ni bil predložen overovljen prevod v naš jezik. Taka zamuda povzroči lahko našim podjetnikom ogromno škodo. Mislimo si le slučaj, da dolgoje Italijan našemu podjetniku veliko svoto. Ker nima pri nas imetja, bi ga bilo treba tožiti v Italiji. Kake razmere vladajo pri italijanskih sodiščih, ni treba govoriti, dejstvo je, da se Italijani sami zgražajo nad njimi. Če tak upnik zve, da ima njegov italijanski dolžnik naloženo na kolodvoru blago, ki je že pripravljeno za odhod, je dragocena vsaka minuta. In baš dejstvo, da so listine sestavljene v tujem jeziku mu lahko onemogoči dosego začasne odredbe. Predno oskrbi potrebne prevode, so vagoni že odšli in se naš podjetnik lahko obriše pod nosom. Naša sodišča so hvala Bogu postala v tem oziru dosledna in ne priznavajo nikake izjeme. To naj bo nauk za naše podjetnike: Morda bodo na ta način postali malo bolj ponosni in zavedni.

Na podlagi čl. 26. Zakona o tisku (Službene Novine št. 179 od 8. VIII. 1925. leta) povodom publiciranega članka v Vašem cenjenem listu št. 21. od 21. maja 1927. l. na strani 2. v prvem redu pod naslovom »Carinarnica Rakek« se prosite, da izvo-

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Je najmoderneje urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, lepouslovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risanke, dnevniki in beležnice.

Najboljša krema za čevlje

države in ali se bo to še nadalje dopustilo, da trpi ugled naše države radi enega uradnika, ki tako počasi vrši svojo dolžnost.

Vsako namreč ve, da se lahko izvrši vsa manipulacija okoli carinjenja enega kovčega z vzorci nadalje v eni uri in ni treba za to dveh dni.

Inozemski potniki imajo opravka tudi z obmejnimi carinskimi oblastmi drugih držav in si lahko mislimo, kako mučen vtis napravi tako poslovanje na te ljudi.

ZRNA.

Bližajo se volitve! Z velikim zadovoljstvom poročajo radičevski listi, da se je gospod predsednik Stjepan Radić blagovolil vračati iz Ljubljane v Zagreb v III. razredu osebnega vlaka. K temu zadovoljstvu pripominjamo samo, da se bližajo volitve in da Slovenci še davno nismo pozabili na poseben vlak, s katerim se je pripeljala mirotna ekscelencija v Ljubljano iz seje Društva narodov. Tovrstni triki morda upalijo v eksrepubliko, pri nas pa se jim posmehujejo še otroci, ki sicer ne mislijo preveč na to, kar se je že vršilo.

Himna. V primorskih šolah, kjer se seveda vrši ves pouk samo v italijanščini, se mora naša deca učiti sledeče »himne«:

»Ljubim Italijo,
ker mi je majka Italijanka,
ker je kri po mojih žilah
krožeča samo italijanska,
ker je zemlja, v kateri mrtvi leže,
ki jih majka in oče oplakujeta.
Ljubim Italijo,
ker je moj rojstni kraj,
jezik, ki ga govorim,
knjige, katere čitam
samo italijanske
in ker so moje sestrice z bratci
zajedno člani velikega
naroda italijanskih herojev.

PEČE
LE Z
**Dr. OETKER-
JEVIM
BACKINOM**

Najboljše in preizkušene recepte pošilja na željo brezplačno in poštino prosto

**Dr. OETKER, d. z o. z.
MARIBOR.**

Za smeh in kratek čas. V času, ko je divjala svetovna vojna po naši zemlji, je vzeveto najbujnejše i steklo ovadstvo in anonimno pisarjenje raznih ovadb. Po naključju nam je padlo v roke par kil takega materiala, med katerim smo našli zelo zanimive in tudi nič manj zabavne papirje iz katerih je moči ustvariti pravo sliko o našem do-

brem »ljudstvu«, ki je iz same ljube zavisti ali političnega sovraštva izdajalo očete, brate in sestre ter zatejvalo lastne matere. Za uvid prinašamo pismo »radčevljiških gospa« naslovljeno na vojno ministrstvo na Dunaju, v katerem se le te patriotične dame užaljeno pritožujejo nad poznanim hotelirjem **Jancem**, ki je bil vzrok tolikim njihovim križem in težavam.

An das

k. u. k. Kriegsministerium!

Wir sind verpflichtet uns zu beschwören, weil hier in Radmannsdorf keine Gerechtigkeit ist. Warum müssen unsere Männer schon so lange dienen und viele sind schon gefallen. Nur der Hotelier Janc und Kaufmann Bulovec, nur die sind frei. **Hotelier Janc macht Narren aus uns und sagt, ich werde damals gehen, wann mir beliebt wird. Er hat geholfen dem Kaufmann Bulovec und dem Kaufmann Savnik, daß die zu Hause geblieben sind.** Er hat viel verdient bei diesen Männern, weil er geschwindelt hat und gelogen. Alle drei haben Zeit zum dienen, haben keine Kinder zu Hause, wie unsere Männer. Das ist keine Gerechtigkeit. Deswegen haben wir geschrieben weil wir dadurch leiden.

Achtungsvoll

Radmannsdorfer Frauen.

RADIO aparate in material edino pri FRANC BAR, Ljubljana.

Meštrovitvev goli »Pobednik« je vzbudil v blagih Beograjdčanih nezasko mero moralnosti, ki bi bila na smrt žaljena; če bi stal ta umetniški simbol naporov in podvigov naše nacije sredi Terazij. Spuščajemo moralnost Beograjdčanov, vendar menimo, da bi imeli le ti priliko intervenirati vse preje drugje, kakor v vprašanju postavitve »Pobednika«, napram kojemu ni raznih seksualno perversnih spisov in slik, ki jih po Beogradu razpečavajo javno razni kriminalni tipi, niti mogoče primerjati.

Morala. Na zadnji telovadbi srednješolske mladine so nastopile deklice v zelo mičnih, cenih in higienično neoporečnih telovadnih kostimih. Gotovim »moralnim« krogom pa so se ob priliki nastopa le teh deklic vzbudila čudna nagnjenja, da so videli nekako nemoralno v telovadnih krojih deklic in se jeli nad tem polni krepostnega duha izgledovati. Ker pa se javnost in naše deklice za te moralne vzdihovače prav nič ne zmenita so jeli intrigirati pri gotovih krogih in protestirati proti tem krogem. Uspeh njihove intervencije nam še ni poznan. Skoro pa je spričo vetra, ki veje danes v teh krogih pričakovati, da bo odslej umerjen telovadni krog naših devojok po nuskah krikih in fantov po kakih kurtah... Seveda je vprašanje še vedno, kdo bo nosil taka okriljena in okutana telovadna odela.

Drug moralist taiste šole pa je vložil odločni protest proti temu, da pohajajo na majniške izlete v kuedukacijskih šolah fantje in dekleta zajedno. Kar je Orlom, Orlicam in Marjinim devicam samo po sebi dovo-

ljeno, tega odslej ne bo smela več naša mladina, ki ima veliko srečo, da se brigajo za njen moralni nivó moralisti opisanega kalibra.

Mizice za pisalne stroje.
THE REX CO., Ljubljana.

Tužni glasi.

Se prepovedane prireditve. V nedeljo so morale odpasti tudi tri veselice v goriški pokrajini, in sicer v ldrji predstava Remčeve igre »Zakleti vrag« radi besedila igre, v Kanalu radi nasprotovanja domačih oblasti in v Rihemberku radi nepopoljnega poročila krajnega poveljstva karabinjerjev.

Plačilo za izdajstvo. V Podkraju je nastavljen učitelj Jerkič, ki je največji prijatelj fašistov in najhujši sovražnik vsega, kar je slovenskega. 1. maja pa se mu je pripetila mala nezgoda, ki ga je spravila celo v zapor. Tega dne se je namreč pošteno nasrkal vipavca in postal že tako nadležen in bil vsem tako v spodtiko, da so ga njegovi prijatelji miličniki ponovno spravili iz gostilne. Jerkič je očitno iskal nesrečo, kajti trikrat se je povrnil v lokal. Tega so bili končno siti tudi miličniki in nastal je med prijatelji prepir in kreg. Jerkič, v svoji pijanosti ne vedoč kaj govori, je jel zmerjati miličnike. Radi tega so ga miličniki hoteli takoj aretirati, Jerkič pa je junaško zbežal v svoje stanovanje prepričan, da se bo sčasom polegla jeza njegovih prijateljev. Toda tokrat se je zaračunil. Ko je namreč drugo jutro tizen hotel zapustiti hišo, ga je že čakalo več oboroženih miličnikov in Jerkič je moral uklenjen z njimi v Ajdovščino, kjer bo imel sedaj priliko razmišljati o svojih falotarih.

Istega dne je bil aretiran v Ajdovščini drugi veliki prijatelj fašistov in Pisentijev priganjač, prosluli **Giuseppe Lulich**. Sedel je s slovenskimi fanti v gostilni in pel z njimi razne pesmi, med drugimi tudi znano socialistično himno »Bandiera rossa«. Ker pa je ta pesem sploh, posebno na dan prvega maja v fašistovski Italiji najstrožje prepovedana, so romali vsi pevci v ajdovski zapor, med njimi seveda tudi Lulich sam. Vse kaže, da je igral Lulich vlogi provokaterja, ki je sedaj v Italiji tako splošno priljubljena, tako da je njeza res doletela zaslužena kazen. Škoda je le za domače fante, ki so mu šli pri tem na lim.

Sprememab slovanskih priimkov. Na Goriškem je izšla odredba, kako morajo delati oni, ki hočejo proustvoljno spremeniti priimek. Ker pričakujejo, da se bodo ljudje kar na debelo odzvali temu pozivu, je goriška občina izdala posebne vzorce, ki se dobivajo pri uradu civilnega stanja, ki daje vsa potrebna pojasnila in navodila. Dočim se je goriški prefekt začasno omejil na naredbe glede proustvoljne spremembe, se je tržaški prefekt lotil predvsem prisliljene spremembe in je v to svrhu imenoval posebno komisijo, ki naj pregleda in proučuje vse priimke v pokrajini, ki naj dobe italijansko obliko.

Prepovedani izlet. Kakor znano morajo tržaška slovanska društva vsaj tri dni prej morebitne društvene izlete kvesturi naznaniti in navesti natančen program izleta: pot,

cilj, uro odhoda in prihoda, število udeležencev in drugo. Za nedeljo 8. t. m. je Zveza mladinskih društev v Trstu nameravala prirediti izlet na bližnji Kras in je naznanila ta svoj namen tudi oblasti. Toda oblast je smatrala potrebnim pomladanski izlet prepovedati.

Prepovedan tečaj za ročna dela. Že delj časa se je vršil v Borštu pri Trstu tečaj za ženska ročna dela, ki je gotovo prepotreben za domača dekleta in ki so ga te tudi res pridno obiskovale. V četrtek pa so zvečer na kolodvoru miličarji čakali učiteljico in jo kljub temu, da se je izkazala za identitetno izkaznico, tirali na komando milice v Boljunc. Kljub temu, da je dokazala, da je usposobljena za poučevanje ročnega dela in da je bil tečaj naznanjen karabinjerjem, so ji ukazali ustaviti nadaljnji pouk, dokler ne prinese pismenega dovoljenja od tržaške prefektore.

Usoda slivenske jame »Dimnica«. V Slivnjah sredi poti iz Materije v Podgrad v Istri je splošno znana jama »Dimnica«, ki jo je napravilo dostopno ljudstvo in imelo do pred tremi leti v oskrbi Slovensko planinsko društvo v Trstu. Tedaj so namreč fašisti, in sicer miličarji skrivaj se spustili v jama in tam skrili orožje. Nato so šli k jamskemu vodniku in zahtevali od njega, da jih pelje v jama. Tam je eden izmed njih »slučajno« prevrnil kapnik in pod njim je našel več pušk. Karabinjerji so bili že na licu mesta in so odgnali ubogega vodnika v zapor, kjer se je sicer izkazala njegova nedolžnost, a sedeti je moral več dni v zaporu. Oblast pa je dala jama zapreti in planinsko društvo je bilo razpuščeno.

Sedaj se je občini posrečilo, da ji je država, ki se je proglasila za lastnico vseh kraških jam, dala dovoljenje, da sme upravljati jama. Preteklo nedeljo je bila slavnostna otvoritev, pri kateri so udeleženci predvsem občudovali fašistovski sveženj, ki je bil vklesan v steno pred vhodom v spomin na podel način, kako so se polastili zadnje znane slovenske jame.

Mario Nordio poznani pamfletist, ki piše dolge klobasarije v »Piccolu« o italijanstvu Dalmacije je bil odlikovan z redom **Belega orla**. Tako dejstva! Sodbo o naših diplomatih pa si ustvari vsako sam.

Zdrav duh u zdravom tielu!

Postizava se na sigurnije
upotrebom originalne

„BRAZAY“

FRANCUSKE VINOVICE.

Dobiva se svuda.

**GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIĆ IN DRUG**

**LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24**

„SAVA“

opče osiguravajuće dioničarsko društvo u Zagrebu

ustanovljena od jugoslovenskih denarnih zavodov: Prva hrvatska štedionica, Hrvatska eskomptna banka in Srpska banka d. d. u Zagrebu, Jadransko-Podunavska banka d. d., in Zemljaska banka d. d. v Beogradu, ter Zemljaska banka za Bosnu i Hercegovinu v Sarajevu je prevzela v kraljevini SHS elementarna zavarovanja obče zavarovalnice Assicurazioni Generali v Trstu. Lastni družbeni jamstveni fondii brez garancij bank-ustanoviteljice okroglo 30 milijonov dinarjev. **Generalno zastopstvo za Slovenijo v Ljubljani, Sv. Petra c. 2** posluje v vseh zavarovalnih strokah.

„CABA“

опче осигуравајуће дioni-
чарско друштво у Загребу